

Motion till riksdagen 2022/23:790

av **Johan Hultberg (M)**

Syresätt svenskt vattenbruk och stärk svensk livsmedelsförsörjning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett kunskapslyft avseende vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en ökad samordning mellan myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en förändrad instruktion till Havs- och vattenmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av implementeringen av EU:s ramdirektiv för vatten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för en ändring av miljöbalkens 11 kap. 11 § och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att undanröja gränshinder och skapa förutsättningar för en bättre samverkan avseende vattenbruk i Norden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till förstärkt forskning avseende havsbaserad vindkraft och dess påverkan på havets ekologi och andra näringar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att på ett tidigt plan involvera vattenbruket i processer med att peka ut områden lämpliga för havsbaserad vindkraft och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Med över 200 mil kust och nära 100 000 sjöar har Sverige en fantastisk resurs för vattenbruk. Byråkrati, föråldrad lagstiftning, överimplementering av EU-direktiv liksom brist på politiskt ledarskap bromsar dock framväxten av en näring som kan skapa jobb, bidra till en bättre miljö och förbättra vår livsmedelsförsörjning.

Strategin Svenskt vattenbruk – en grön näring på blå åkrar arbetades fram 2012 och sträckte sig fram till 2020. Konkret har dessvärre på tok för lite hänt under dessa år för att förverkliga visionens målsättning om ett växande vattenbruk som producerar bra mat och samtidigt skapar sysselsättning. SWEMARC, som är ett nationellt centrum för marin vattenbruksforskning vid Göteborgs universitet, konstaterar i en rapport från 2018 att många av de problem som dagens vattenbruksentreprenörer brottas med är desamma som identifierats långt tidigare.¹ Det är ett underbetyg för den tidigare rödgröna regeringen och ansvariga myndigheter. Nu krävs handlingskraft för att riva hinder och skapa bättre förutsättningar för att vattenbruket ska kunna växa. Den nya handlingsplanen för utvecklingen av svenskt vattenbruk 2021–2026 måste leverera konkreta resultat.

Vattenbruket har potential att särskilt växa längs med västkusten. Efterfrågan på vattenbrukets produkter är nämligen stor och ökande samtidigt som kusten är full av driftiga entreprenörer och därtill framstående forskningscenter såsom Tjärnö marina laboratorium och Kristineberg marina forskningsstation. På västkusten, särskilt i Sotenäs kommun, finns också en omfattande fiskberedningsindustri som förhoppningsvis skulle kunna bidra till att också förädla och utveckla vattenbrukets produkter.

Även om problemen och hindren är många för vattenbruket torde flera av dem vara relativt enkla att lösa och riva. Denna motion innehåller flera förslag på vad som behöver göras.

Regeringen bör ta initiativ till ett kunskapslyft inom berörda myndigheter vad gäller vattenbruk. Detta initiativ bör också innefatta Sveriges kommuner. Enligt en rapport från Sustainable Foods saknar nämligen en majoritet av kommunerna kompetens och grundläggande kunskap om landbaserat vattenbruk,² vilket man konstaterar skapar ett moment 22: *”Finns ingen aktiv vattenbrukare i närområdet – så läggs ingen tid på det. Och i och med att det finns så få vattenbruksföretag hos många kommuner är det svårt att motivera kommunen att lägga resurser på att skapa bättre förutsättningar för branschen.”*³ För att lösa detta moment 22 behöver staten ta ansvar för att höja kunskapsnivån på den kommunala nivån, något som rimligen inte minst bör ske genom framtagandet av bland annat kunskapsstöd och vägledningar.

En ökad kunskap hos kommuner och berörda myndigheter om vattenbruk och relevant lagstiftning är viktig av flera anledningar. Med en ökad kunskap hos berörda myndigheter kan vattenbruksföretagare få bättre stöd och vägledning. Med ökad kunskap kan också tillståndsprocesser snabbas på samtidigt som tillämpningen av lagstiftningen kan bli mer enhetlig över landet och mellan olika myndigheter. Vidare bör regeringen ge berörda myndigheter, såsom Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och Jordbruksverket, tydliga uppdrag om ökad samordning. I detta sammanhang bör regeringen överväga att ge en myndighet ett tydligt koordineringsuppdrag

¹ SWEMARC. Etablera och utveckla vattenbruk i Sverige, <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-05/Etablera-och-utveckla-vattenbruk-i-sverige.pdf>.

² Sustainable Foods. Etablering av vattenbruk, s. 27, <https://sustainablefoods.se/projekt/rapport-etablering-av-vattenbruk/>.

³ Ibid.

inklusive uppdraget att fungera som en väg in för tillståndsansökningar och förfrågningar. Att korta tillståndprocesserna är bland det allra viktigaste för att skapa bättre förutsättningar för svenskt vattenbruk.

Våra myndigheter behöver också arbeta främjande för ett växande vattenbruk. I instruktionen till Jordbruksverket slås det fast, redan i instruktionens första paragraf, att verket har i uppgift att arbeta för *”ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet och en livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna”* (SFS 2019:712). Havs- och vattenmyndigheten (HaV) bör ges i uppgift att, likt Jordbruksverket, arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Det vore en förändring som skulle kunna göra stor skillnad för såväl vattenbruket som yrkesfisket. Regeringen bör därför i instruktionen till HaV införa en motsvarande skrivning som den som finns i 1 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk.

Vad som också krävs är lagändringar och regelförenklingar på både nationell och europeisk nivå. På EU-nivå bör Sverige vara aktivt för att försöka åstadkomma förändringar av EU:s ramdirektiv för vatten som gör det enklare att få tillstånd att bedriva vattenbruk och annan verksamhet som påverkar vatten. Vad regeringen också bör göra är en översyn av direktivets implementering i Sverige så att hinder som vi själva har skapat kan röjas bort. Den överimplementering av gemensamma EU-regler som tyvärr är vanlig i Sverige hämmar företagande och tillväxt i Sverige och blir dessutom utifrån ett miljö- och klimatperspektiv ofta rent kontraproduktiv.

Att förändra EU-direktiv är både svårt och tidskrävande. Enklare och snabbare går det att göra förändringar i svensk lagstiftning. Genom en smärre förändring av miljöbalkens 11 kap. 11 § skulle odling av till exempel alger och sjöpungar kunna ges samma villkor som odling av fisk, musslor och kräftor redan har. Nämnd bestämmelse i miljöbalken säger att odling av fisk, musslor och kräftdjur är undantaget tillståndskrav. Det finns ingen anledning att samma regelverk inte skulle gälla för exempelvis alger och sjöpungar. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till lagändring. Genom en enkel lagändring skulle en betydande del av dagens problem med tidskrävande och dyra tillståndprocesser för nya odlingar kunna åtgärdas.

Under senare år har också flera gränshinder som påverkar vattenbruket, bland annat avseende import av laxyngel, uppmärksammats. Regeringen bör verka för att skyndsamt undanröja existerande gränshinder och skapa förutsättningar för en bättre samverkan avseende vattenbruk i Norden.

Det finns planer på många och stora vindkraftsparker till havs. Under våren 2021 inleddes exempelvis samråd kring två mycket stora projekt, Mareld och Poseidon, i havet mellan Danmark och Sverige. Bara dessa båda projekt skulle täcka ett område på många hundra kvadratkilometer. Hur den havsbaserade vindkraften kan komma att påverka och samexistera med vattenbruket är i hög grad osäkert. Därför behövs det mer forskning. Regeringen bör undersöka hur forskningen kring havsbaserad vindkraft och dess påverkan på havets ekologi, vattenbruket, yrkesfisket och andra näringar kan förstärkas. Vad som inte minst behövs är fler långtidsuppföljningar av den havsbaserade vindkraftens påverkan. Vidare bör regeringen säkerställa att vattenbruket på ett tidigt plan involveras i processen med att peka ut områden lämpliga för havsbaserad vindkraft.

Syresätt svenskt vattenbruk. Genomför ovan beskrivna förslag.

Johan Hultberg (M)